

EU L-AM VĂZUT PE VICTOR IOAN FRUNZĂ

A DOUĂSPREZECEA NOAPTE de William Shakespeare ● **TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN CLUJ** ● Data reprezentăției: 4 februarie 1996 ● Regia: Victor Ioan Frunză ● Scenografia: Adriana Grand ● Coloana sonoră: Marius Marchiș ● Mișcarea scenică: Felicia Dalu ● Distribuția: Hatházi András (Orsino), Madarász Lóránd, Salat Lehel (Sebastian), Kardos Róbert (Antonio, Malvolio), Bólonyi Zsolt, Bandi András (Antonio), Katona Károly (Căpitanul vasului), Szikszai Rémusz (Valentin), Orbán Attila (Curio), Nagy Dezső (Sir Toby Belch), Biró József (Sir Andrew Aguacheek), Boér Ferenc (Malvolio), Spolarics Andrea (Feste), Bogdán Zsolt (Fabian), Gajzágó Zsuzsa (Olivia), Tordai Tekla (Viola), Fülöp Erzsébet (Maria).

*****

Îndrăznesc să spun că cel mai realizat spectacol al lui Victor Ioan Frunză de câțiva ani încoace, mai exact de la **Marat-Sade** de Peter Weiss, este **A douăsprezecea noapte** de Shakespeare, la Teatrul Maghiar din Cluj (montat în 1995). Mi s-a confirmat credința (nemărturisită în scris până acum) că momentul în care regizorul va renunța la obsesiile megalotehnice și megalografice ale reprezentării, la fastul artificios baroc al exhibării semnului scenic, la scaderea și dinamitarea timpului teatral (și a lui) – până la a se pierde, în receptare, orice punct de reper – prin secvențe redundante ca tip de acțiune și sugestie, ce gâtuie devenirea spectacolului la o jumătate de oră după început, nu va mai rămâne decât să-și împlinească vocația și talentul enorm ce clocotește în fiecare din „**eseurile**” de până acum. Ei bine, eu, unul, „l-am văzut” (în fine) pe Victor Ioan Frunză. Probabil și pentru că regizorul nostru a ales, de astă dată, la Teatrul Maghiar, un univers de referință dramatică neatins de vreun morb al degenerării, al surprării, „delicatesă” a montărilor sale. Așa se întâmplă în **Marat-Sade** de Weiss, **Tom Paine** de Foster, **Ghetou** de Sobol, **Satyricon** după Petronius, montări în care perversitatea cruzimii și cruzimea perversității (motiv dramatic oricum nu foarte generos) făceau deliciul puțin artistic al cruzimii (...) creatorului însuși de spectacol. Deliciu retrăit sânguinos

cu același instrumentar retoric, dar neepuizat nici după treizeci de minute, nici după o sută optzeci!

A douăsprezecea noapte de Shakespeare a încăput în măsurile convenționale de spectacol și n-a permis lăbărțarea acestuia prin nenumărate, artificioase procedee de mizanscenă. Nu e o superproducție. Aici se vedește **arta** lui Victor Ioan Frunză, o dată cu recursul la **cumințenia** modalităților de expresie, cumințenie ce descoperă tocmai sămânța de nebulie și geniu creator a regizorului. E recontant să descoperi că împătimitul de imagini smulse în tușe groase, de bidinea muiată în tot felul de substanțe halucinogene (și corosive), ascunde un grafician desăvârșit. Sprijinit, în sens aproape propriu, de scenografia elegantă de spectacol a Adrianei Grand.

A douăsprezecea noapte în viziunea lui Victor Ioan Frunză este un spectacol admirabil prin aburul de hieratism pe care scenele îl degajă discret, învăluind privirea și ademenind-o la jocul cu iluzia. Ne aflăm într-un teritoriu în care personajele nu se disting bine unul pe celălalt, se confundă, încurcă sexele (Olivia se îndrăgostește de Viola, ascunsă sub identitatea masculină a lui Cesario, Antonio o confundă de-a dreptul pe Viola – Cesario – cu Sebastian, fratele acesteia etc.), totul pare încurcat de inexplicabile deficiențe optice. Suntem, de fapt, într-o lume androgenă în care identitățile glisează ușor dintr-un loc în altul, verificând unitatea de substanță a lumii. Personajele intră în scenă rezumându-se la un comportament dramatic economicos. Sunt asemănătoare nu unor păpuși sau bibelouri (deși, oarecum...), ci unor decupaje din stampe delicate, reșezate în plan, astfel încât figurile nu comunică foarte precis pentru că nu sunt respectate regulile perspectivei spațiale. Regizorul traduce acest efect plastic în context dramatic și îngăduie, cu bună intuiție și rafinament, imprecizia perspectivelor dramatice. De vreme ce personajele se încred, se îndrăgostesc sau sunt dezamăgite mereu de **altcineva** decât își imaginează, ele vor funcționa atunci în scenă oarecum independent, rupte de partener, anlmate de iluzie. Machiajele destul de pregnante, costumele uneori sofisticate **sporesc** și ele dimensiunea **obiectuală** a personajelor, fără însă a le transforma în

păpuși manipulate. E numai o infimă eroare a lor de percepție; eroare – pretextul ficțiunii în care sunt antrenate. Singura menită să explicitizeze într-o oarecare măsură adevărul din spatele părelniciei este Viola, cea care declanșează cu bunăștiință deruta. Interpretează acest rol Tordai Tekla, aducând în scenă un plus de expresie, de psihologie și implicit de **relație** cu persoanele cărora le tulbură justa percepție.

Jocul de-a iluzia implică și câteva frumoase semne autoreferențiale ale spectacolului. Luna este un disc translucid luminat de becuri de neon, aprinse întotdeauna după introducerea obiectului în scenă. Teritoriul silvestru este figurat prin câteva masive cocoloașe de lână coborâte din podul scenei, ce amintesc mai degrabă de lumea pastorală. Regizorul și scenografa încurcă fără ostentație perspectivele... Statuile albe care veghează cel mai adesea ghidușile răutăcioase ale lui Feste (minunat interpretat de ineuizabil expresiva Spolarics Andrea), Fabian, Sir Toby Belch sau Sir Andrew Aguacheek provoacă un dublu efect: unul poetic, pentru că imită ipostaze renescentist senzuale ale trupului uman, și altul comic, pentru că aluzia acestor sculpturi are un dram de ridicol și obscenitate erotică. O speculează cu mult umor personajele plebee în farsa pe care i-o joacă lui Malvolio, puritanul îndrăgostit de Olivia. Scena scrisorii măsluite, în care Olivia i-ar mărturisi dragostea și pe care grupul lui Feste încearcă să i-o așeze sub ochi lui Malvolio, este un moment antologic de comedie shakespeareiană în teatrul nostru.

Niciodată, însă, deformările realului nu intră în teritoriul absurdului, așa cum intenționase Andrei Șerban, cu același text, la TN București. Aici nu e vorba de accidente de comunicare. Este o lume în care se schimbă percepția asupra realului, fără însă a-l submina, a-l abandona în deriziune, ci deslușindu-i deopotrivă ambiguitatea și armonia. Așa cum Viola și Sebastian își pot împrumuta sexele pentru că s-au născut din același trup, iar poezia se poate travesti pe nesimțite în comedie, la fel și iluzia, care introduce aparența rupturii, descrie, rie fapt, unitatea constitutivă a lumii. Așa au citit Victor Ioan Frunză și Adriana Grand **A douăsprezecea noapte** de William Shakespeare.

SEBASTIAN-VLAD POPA